

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Dispvatio Vltima De habitu Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

cluderet principium spirituale & materiale, ut de homine constat.

ccx. Instabis ex eodem, sicut gymnasium luce à sole perfusum, non potest dici clarum à sole, & obscurum à cathedra, quæ lucem non dat; ita actus ille dici non debet clarus à motivo scientiæ, & obscurus sive inevidens à motivo fidei, erroneus à motivo erroris, & formidolosus à motivo formidinis actualis; quia hæc lucem non dant, sed omnino aliud.

ccxi. Respondeo in primis esse disparitatem, quia scilicet sol & cathedra non sunt de essentia gymnasi, sicut dicta motiva sunt de essentia dicti actus; ut fiat ergo paritas, assumantur illius partes essentielles, v.g. lapides, & non lapides sive trabes; tunc sic retorqueo argumentum, sicut gymnasium potest esse lapideum & non lapideum positivè, prout scilicet constat ex trabibus; ita potest dictus actus esse evidens, & non evidens sive inevidens positivè, prout scilicet reducitur ex motivis opinionis, fidei, &c. 2º. stando in exemplo allato, non video cur gymnasium non possit dici simpliciter luce perfusum à sole, conformiter ad communem loquendi modum, & non luce perfusum positivè, cum addito à cathedra, quam continet & lucem non dat; & sic consequenter de illo actu dic simpliciter esse evidentem à motivo scientiæ; & non evidentem sive inevidentem positivè cum addito à motivo opinionis, fidei, &c. quod evidentiam non dat: hæc enim purè spectant ad modum loquendi.

ccxii. Objicies 2º. idem actus non potest simul esse scientificus & erroneus, verus & falsus, clarus & obscurus; sed talis esset dictus actus; ergo, &c. Minor patet, quia esset scientificus, verus & clarus à motivo scientiæ, erroneus & falsus à motivo erroris, obscurus à motivo fidei, ergo, &c.

ccxiii. Respondeo ut antè: idem actus non illatus, vel illatus ex eodem motivo, non potest esse, &c. concedo majorem; illatus ex diversis dictis motivis, nego majorem; quia ille habet se instar duorum actuum, quorum unus tenderet in conclusionem objectivam eandem propter unum motivum, alius propter aliud; quæ nullam dicunt oppositionem, & eorum unus potest esse scientificus, alter erroneus, &c.

ccxiv. Objicies 3º. actus ille, nec est opinionis, nec scientiæ, &c. sed 3º. cujusdam rationis, utpotè ex diversis motivis; sic enim mulus, utpotè ex diversis principiis, est diversæ speciei ab equo & asino.

ccxv. Respondeo esse disparitatem, in eo, quod quando generatur mulus non sunt principia adæ-

quata ad equum aut asinum generandum; quando autem ex illis motivis generatur unus actus, qui simul sit opinionis, scientiæ, &c. sunt principia adæquata opinionis, scientiæ, &c. Deinde dic longè aliud esse de intentionalibus, quàm de Physicis; nam summe opposita, unâ cognitione cognosci possunt, Physicæ tamen in unum coire non possunt, ut omnes fatentur. Hic tamen

ccxvi. Adverte me ubiq; locutum de fide humana; non quod ex natura rei fides divina simul esse non possit in intellectu cum illis actibus, aut in eundem actum cum illis coalescere; quia in statu viæ interdum puto esse simul, & fortè in eundem actum coalescere, sed ne inde inferatur in Beatis remanere fidem, errorem, formidinem quæ actualem simul cum cognitione Dei intuitiva; quia putamus hæc ex conditione status beatifici simul esse non posse, licet Physicam oppositionem, non secus ac illati ex diversis mediis, non habeant.

ccxvii. Objicies 4º. si Scientia actualis, opinio, fides, formido actualis, error, &c. possent in eundem actum coalescere; posset idem actus, ob diversa media, esse verus ac supernaturalis ex una parte, & falsus ac erroneus ex alia parte: sed hoc fieri non potest; ergo, &c. Major videtur legitime sequi ex illa Resolutione, & solutionibus ad objectiones præcedentes: probatur minor, quia impossibilis est actus supernaturalis falsus, ut communiter docent Theologi, quia Deus infinite bonus, non videtur ad actum falsum, erroneum, &c. specialem concursum præstare posse; quod tamen fieret, ergo, &c.

ccxviii. Respondeo Resolutionem nostram solum militare, quoad conclusiones naturales; tum quia jam monuimus illam quoad fidem Divinam nihil concludere; tum quia, quoad conclusiones supernaturales, discussionem Theologis prudenter relinquimus; quamquam monere lubeat, opera supernaturalia, ut Sacram Communionem, Confessionem Sacramentalem, opera misericordiæ, &c. vitari sapientius ex fine malo; Deum tamen, aut Dei infinitam bonitatem, fortè non dedecere, ad illa speciali & supernaturali modo concurrere; non quidem quatenus vitantur; sed quatenus sunt Sacra Communio præcisè, Confessio Sacramentalis præcisè, &c. quibus consequenter fortè responderi posset, nil esse contra Dei bonitatem, Deum concurrere speciali concursu ad actum fidei Divinæ supernaturalis & verum quatenus revelatione Divinæ nititur, & ad eundem fidei humanæ naturalem & erroneum aut falsum quatenus nititur dicto Petri v.g. quod audierit Deum id revelantem; sed malim, ut dixi, id Theologis discutendum relinquere.

DISPUTATIO VLTIMA.

De habitu Logicæ.

D V B I U M I.

Quodnam sit objectum materiale Logicæ.

RESOLUTIO.

ccxi. **D**ico, objectum materiale Logicæ sunt voces, res, & tres mentis operationes; tribus hisce partibus collectivè sumptis, vix ullius sententia favere videtur, nisi fortè P. Fonseca, 2º.

R. P. Francisci Bone Spæi Logica.

Met. cap. 3º. q. 1. divisim verò 1ª pars est Nominalium, quàm contrà Reales acutissimè suscitavit Okamus. 2ª. plurimorum, qui Reales dicuntur, & nominatim PP. Ioannis à S. Thoma. Log. q. 1. art. 3º. qui pro illa citat D. Thomam. Merineri. Log. q. 4. procemiali. sect. 4. Poncii Log. Disp. 2ª. q. 4. Concl. 2ª. & 3ª. Conimb. Suarez, Revii, Arriagæ, Hurtadi, Oviedi, Murcia, Comptoni, &c. pro qua etiam stare videtur D. Thomas in principio librorum posteriorum, ubi sic habet, *ars* *quædam*

S

quædam necessaria est, ut sit directiva ipsius actus rationis, per quam homo in ipso rationis actu ordinatè, faciliter, & sine errore procedat. & hæc est ars Logica, id est rationalis Scientia, quæ non solum rationalis est, ex hoc, quod est secundum rationem, quod est omnibus artibus commune; sed etiam ex hoc, quod est circa ipsum actum rationis, sicut circa propriam materiam.

ccxx. Probatur; quia objectum materiale Logicæ est id, circa quod versatur Logica, & de quo facit suas demonstrationes; atqui circa illa omnia (ut constat ex Porphyrio & Prædicamentis & libris Analyticis in quibus de propositione & Syllogismo vocali, reali & mentali) versatur, & de illis facit suas demonstrationes; dicere autem cum P. Comptono Disp. 3^a. Logic. Sect. 2^a. Aristotelem ibi ex parte Grammaticum egisse; est Philosophum ad Grammaticam remittere, & cælum in terram detrudere: quis enim umquam vidit, tam doctum Grammaticum, qui definire Syllogismum, & vitia Syllogismi deprehendere sine Logica posset? respondebit fortè, Logicam esse supplementum Grammaticæ; fateor, si admitat Theologiam, & sic de aliis Scientiis, esse supplementum Philosophiæ, Medicinam Physicæ, &c. quæ nullus admiserit, ergo, &c.

ccxxi. Confirmatur 1°. Logica, ut infra patebit, est scientia practica; sed objectum materiale scientiæ practiciæ, est id circa quod versatur modo practico, sive pro quo rectè formando tradit regulas & præcepta; ergo objectum materiale Logicæ sunt voces, res, & tres mentis operationes; probatur consequentia, quia de rectè formandis definitionibus vocalibus, realibus & mentalibus, propositionibus, & Syllogismis similibus, indifferenter præcepta & regulas tradit, sicut in Logica indifferenter fiunt: Item in Logica definitionem, propositionem & Syllogismum rectè dividi in vocalem, realem & mentalem, omnino clarum est, ergo, &c.

ccxxii. Confirmatur 2°. quia multa sunt præcepta Logicæ, quæ vel solis vocibus conveniunt, ut quod definitio debeat idem significare, quod definitum; vel solis rebus, ut quod definitio debeat converti cum definito; vel quod solis conceptibus, ut quod syllogismus, qui gignit scientiam formalem, debeat constare ex necessariis Præmissis, ergo, &c.

ccxxiii. Obijcies 1°. cum P. Oviedo Log. Controv. 2^a. Logica agit de definitione, propositione & argumentatione; sed definitio, propositio & argumentatio important conceptus formales, ergo, &c.

ccxxiv. Respondeo distinguendo minorem; sed definitio, propositio & argumentatio ut mentales important conceptus formales, concedo minorem; ut vocales, aut reales, nego minorem.

ccxxv. Instabis ex eodem, definitioni, propositioni & argumentationi vocali & reali, eatenus tantum potest regula præscribi ut rectè fiant, quatenus subsunt mentalibus, ergo, &c. Probatur assumptum, quia cum in seipsis non fiant; sed in formalibus tantum, ex quibus resultant, in seipsis dirigi non possunt, sed tantum in formalibus.

ccxxvi. Respondeo negando assumptum, ad ejus probationem respondeo illas verè in seipsis fieri; sicut verè in seipsis sunt genus & differentia; subiectum, copula & prædicatum. &c. vel, si hoc nolis, dic illas non fieri in seipsis secundum entitatem, bene autem secundum ordinem generis & differentiarum; subiecti, copulæ & prædicati; præmis-

sæ & conclusionis; secundum productionem hoc potius, quam alio tempore; præ aliis actibus, &c.

ccxxvii. Obijcies 2°. 1^a mentis operatio non est dirigibilis per Logicam, ergo non est de objecto materiali Logicæ: consequentia patet: probatur antecedens, quia sæpè in nobis naturaliter & necessario excitatur, ergo, &c.

ccxxviii. Respondeo negando antecedens, ad ejus probationem respondeo illas quidem apprehensiones, quæ naturaliter & necessario excitantur, non esse dirigibiles per Logicam; bene autem alias consimiles, quæ non ita excitantur: quid enim impedit apprehensiones possibiles juxta has regulas, ad universaliè per apprehensionem oportet multa per modum unius apprehendere. Ad definitionem per apprehensionem, oportet unum per modum generis, alterum per modum differentiarum apprehendere, actu fieri, ac per eas dirigi & regulari.

ccxxix. Nec refert 1°, quod 1^a, & duæ aliæ mentis operationes sint objectum materiale librorum de Anima: 2°. quod non habeant objectum determinatum: 3°. quod 1^a. propter 2^{am} tractetur, & 2^a. propter 3^{am}; non refert, inquam, quia sunt objectum materiale Logicæ, ut ab ipsa Logica dirigibiles; librorum verò de Anima, ut vitales operationes, ac proinde sub alia consideratione: Deinde ad esse objecti materialis, alicujus scientiæ, satis est, quod sint in se determinatæ, licet in omne objectum indifferenter tendant: Denique ita 1ª propter 2^{am}, & 2ª propter 3^{am} tractantur, ut tamen etiam propter 1^{am} se tractentur.

ccxxx. Obijcies 3°. modus sciendi & differendi est objectum Logicæ; ergo non voces, res & tres mentis operationes: Consequentia patet; probatur antecedens; quia inde Logica communiter dicitur modus sciendi alias scientias.

ccxxxi. Respondeo distinguendo antecedens, si modus sciendi sumatur præcisè pro ipsis regulis & præceptis, quibus dirigit ad formandas conclusiones scientificas, modus de illo sciendi, &c. est objectum Logicæ; nego antecedens; quia ut sic nullo modo in Logica tractatur propter se, sed propter tres mentis operationes, &c. quas dirigit, & respectu quarum est Logica docens: si sumatur pro definitione, divisione, propositione & argumentatione, quæ sunt modi sciendi, utpotè principia, ex quibus conclusiones scientificas deducimus, concedo antecedens: verum modus sciendi ut sic, est ipsæ tres mentis operationes, res & voces.

D V B I V M I I.

Quænam sit objectum formale sub quo Logica.

ccxxxii. **D**ico, objectum formale sub quo Logica est ipsa dirigibilitas objecti materialis; non quidem in eo sita, quod definitio v.g. sit secundum intrinsecam suam malefactibilis, ac proinde secundum intrinsecam suam per præcepta Logica bonæ definitionis, v.g. dirigibilis; nam cum essentialiter constet genere & differentia, & non sit definitio nisi iis constet, non est magis, quam homo, malefactibilis secundum intrinsecam; ac proinde, nec secundum ea per præcepta Logica bonæ definitionis dirigibilis, (& idem est de propositione, argumentatione, &c.) imò talis essentialiter esset, etiam impossibilibus factis dictis præceptis Logicæ, ut consideranti patebit; sed in eo, quod Logica, traditione

traditione regularum & præceptorum, vel, melius, signorum à posteriori, ex quibus cognoscamus aliquid esse bonam definitionem, propositionem & argumentationem, moveat voluntatem ut intellectui potius imperet hunc actum habentem conformitatem cum dictis regulis & præceptis, vel, melius, signis, quam alium habentem difformitatem; idem dic proportionaliter de voce & re.

CCXXXIII. Probatur hæc Resolutio; quia non apparet, in quo alio commodius constitui possit, ergo, &c.

CCXXXIV. Obijcies, nusquam Logica demonstrat objectum suum materiale esse dirigibile; ergo dirigibilitas, &c. non est objectum formale sub quo Logica.

CCXXXV. Respondeo distinguendo antecedens, nusquam Logica expresse demonstrat objectum suum materiale esse dirigibile, concedo antecedens: implicite, nego antecedens: per hoc enim, quod definitiones, divisiones, &c. dirigat per regulas & præcepta sensu dato, satis demonstrat objectum suum materiale esse dirigibile. Adde Logicam solum de suo objecto quod & materiali aliquid demonstrare debere, non autem de suo objecto sub quo & formali, quale est dicta dirigibilitas.

D V B I V M III.

Quodnam sit objectum attributionis Logica.

Ante Resolutionem. Suppono ex insinuatibus supra objectum attributionis alicujus scientiæ, esse illud, ad quod cætera illius scientiæ prævia objecta ordinantur & referuntur; quod tamen ex communi pronuntiato, vel hominum beneplacito (quia id fundari non potest in natura objectorum, ut dubio 6° disputationis 2^a. vidimus) ad alterius scientiæ objectum, non referatur. Hoc supposito, sit

R E S O L U T I O.

CCXXXVII. **D**ico, objectum attributionis Logicae est Syllogismus perfectus.

CCXXXVIII. Probatur, quia illud est objectum attributionis alicujus scientiæ, ad quod cætera omnia, quæ in illa tractantur, referuntur & ordinantur; sed Syllogismus perfectus est talis respectu Logicae; ergo, &c. probatur minor, quia definitio ad propositionem, propositio ad argumentationem perfectam, sive Syllogismum ordinatur, ergo, &c. CCXXXIX. Confirmatur 1°, si objectum attributionis Logicae aliquid aliud esset, maxime esset, vel Syllogismus probabilis sive opinio, vel scientificus sive demonstratio: sed neutrum ex his esse potest; ergo, &c. Probatur minor, cur enim demonstratio potius quam opinio, aut è contrà? neque enim opinio ordinatur ad demonstrationem ut pars illius, neque è contrà demonstratio ad opinionem; neque cognitio opinionis plus juvat ad cognitionem demonstrationis, quam cognitio demonstrationis ad cognitionem opinionis, ergo, &c.

CCXL. Confirmatur 2°. Syllogismus perfectus comprehendit demonstrationem & opinionem; sed quidquid in Logica tractatur ad alterutram (saltem ex communi pronuntiato, & beneplacito Philosophorum) ultimo ordinatur, ergo, &c.

CCXLI. Adde per Syllogismum perfectum nos hic intelligere, non Syllogismum perfectum in communi, quia ille ut sic, non est operabilis, prout debet esse objectum Logicae, præsertim attributio-

nis; sed omnes in individuo, quos importat Syllogismus perfectus ex parte objecti, non quidem ut distincte cognitos, prout in tali & tali materia exerceri possunt, quia ut sic ad alias scientias particulares pertinent; sed indifferenter quatenus in hac, vel illa materia exerceri possunt; vel potius, quatenus Syllogismos perfectos ex qualibet materia.

D V B I V M IV.

Quid Logica docens & utens; & quomodo inter se distinguantur.

R E S O L U T I O I.

CCXLI. **D**ico 1°. Logica docens actualis, est actus, quo cognoscuntur regulae & præcepta bene differendi, id est, actus, quo cognoscitur modus bonæ divisionis, definitionis, demonstrationis, &c. formandæ: habitualis verò est habitus ex tali actu relictus inclinans ad similes actus.

CCXLIII. Adde Logicam docentem ab aliis dici avulsam; quia sistit in sola contemplatione præceptorum & regularum, cum avulsione à certa materia, id est, abstrahendo à materia determinata, in qua ad definitionem, divisionem, argumentationem, &c. applicentur.

R E S O L U T I O II.

CCXLIV. **D**ico 2°. Logica utens actualis, est actus utens applicans & exercens illa præcepta & regulas in certa materia: habitualis verò est habitus ex tali actu relictus inclinans ad similes actus utens.

CCXLV. Adde 1°. Logicam utentem actualem ab aliis dici conjunctam; quia præcepta Logicae docentis actualis conjungit & applicat certæ cuidam materiæ, v.g. Physicæ, Metaphysicæ, &c.

CCXLVI. Adde 2°. Logicam utentem actualem subdividi in utentem activè, & utentem passivè: utens activè est ipsa Logica docens actualis, ut actu movens voluntatem ad imperandum potius productionem actus conformis regulis & præceptis, quæ tradit, quam difformis. Utens passivè est quivis actus directus ab utente activè, sive quælibet definitio, divisio, argumentatio, &c. facta cum reflexione ad regulas & præcepta Logicae docentis; undè quælibet alia definitio, divisio, &c. sine hac reflexione & vi solius ingenii facta, non est Logica artificialis (de qua hic) utens passivè, sed naturalis, de qua aliquid infra. Hinc

CCXLVII. Colliges omnes actus etiam aliarum quarumcumque scientiarum rectè dici Logicas partiales utens passivè, & consequenter omnes illas simul sumptas esse unam Logicam artificialem, utentem passivè totalem; quod verò P. Arriaga hic dicit illas non debere dici Logicam utentem, sed Logicam utentes, quia non sunt Logica; verum est de Logica utente activè, falsum de Logica utente passivè; nam Logica utens passivè, idem est, quod Logica docta, directa, &c. sive idem, quod actus per Logicam docentem directi, & utentem activè ad usum redacti, quod optimè convenit illis scientiis, ut consideranti patebit.

R E S O L U T I O III.

CCXLVIII. **D**ico 3°. Logica docens actualis ab utente activè sumpta, non distinguitur realiter, sed solo connotato.

CCXLIX. Probatur 1^a pars, quia nihil evincit talem distinctionem, ut argumentorum solutione

patebit; siquidem unus & idem actus, sub diversa consideratione, potest fungi munere Logicae docentis actualis, in quantum scilicet cognitio regularum & præceptorum bene differendi, & Logicae activæ utentis, in quantum scilicet actu movens voluntatem ad imperandum potius productionem actus conformis regulis & præceptis suis sive sibi, quàm difformis, ergo, &c.

ccl. Probatur 2ª pars, quia ille quidem actus, qui cognoscit præcepta & regulas, si ibi sistat, est Logica docens actualis, si verò illa applicet certæ cuidam materiæ, sive si actu moveat voluntatem, &c. est Logica utens activæ; sed tota istarum Logicarum distinctio in eo est, quod utens activæ connotet exercitium, quod non connotat docens actualis, ut patet, ergo solo cōnotato distinguuntur.

ccli. Obijcies tamen, datur docens actualis sine utente activæ, ergo distinguuntur realiter: antecedens patet à simili ex aliis: sicut enim datur ars docens actu tantum, sine arte utente actu, ut in eo, qui rancus factus est, ita & Logica, &c.

cclii. Respondeo distinguendo antecedens; datur docens sine utente activæ, secundum quod utens activæ connotat in obliquo, concedo antecedens; secundum quod importat in recto, nego antecedens; hoc autem solum est distinguere connotato: ad probationem antecedentis similiter distingue, & adde esse disparitatem inter Logicam & cantum, seu artem docendi cantum; nam in Logica, docens & utens activæ pertinent ad eandem potentiam, intellectum scilicet; in cantu verò, docens quidem ad intellectum, sed utens ad potentiam vociferativam pertinet, quæ, cum possit habere specialem difficultatem in voce proferenda, distinctam ab ea, quæ est in intellectu, fit, quod possit cantus docens distinguere realiter à cantu utente activæ.

RESOLUTIO IV.

ccliii. Dico 4°. Logica utens passivè ab utente activæ & docente actuali distinguitur plerumque realiter, interdum connotato tantum.

ccliv. Probatur 1ª pars, quia Logica utens passivè plerumque est actus alterius scientiæ directus, utens verò activæ & docens actualis est dirigens; sed actus directus alterius scientiæ, & dirigens, distinguuntur realiter, non secus ac ipsæ diversæ scientiæ & diversi habitus, à quibus adæquatè producuntur, ergo, &c.

cclv. Confirmatur, ubi sunt diversæ difficultates superandæ, requiruntur diversi habitus & actus; sed alia est difficultas superanda in objecto Logicae docentis actualis & utentis activæ, alia in objecto utentis passivè, si alterius scientiæ, quàm Logicae; ergo, &c.

cclvi. Probatur 2^a pars, quia idem actus potest esse directus unius cognitionis Logicae, ut v. g. actus definitionis à Logica docente definitionem debere constare genere & differentiâ, & dirigens respectu demonstrationis, quæ constare potest & dirigi definitione, ergo.

D V B I V M V.

An Logica sit propriè dicta scientia, eaque practica, an speculativa.

cclvii. Antè Resolutionem Suppono 1°. Logicam utentem activæ, ut utentem activæ formaliter non esse scientiam,

tiam, quia ut sic nullas habet demonstrationes; sed est mera applicatio Logicae docentis actualis ad exercitium; nec ulla conclusiones scientificas ut talis elicit, quod ad scientiam necessarium est.

cclviii. Suppono 2°. ad hoc, ut aliqua disciplina denominetur scientia, sufficere, quod per se ordinetur ad aliquid demonstrandum de suo objecto, etiam per accidens nonnullas conclusiones autoritatis humanæ, ut Philosophorum, probabiles & controversas includat; alioqui vix ulla esset scientia, cum omnes scientiæ tales conclusiones includant, ut constat ex tot opinione in his diversitate, quæ, non obstantibus summi ingenii viris, qui intra tot sæcula cōposuerunt, non cessat.

cclix. Suppono 3°. eodem jure, ad hoc, ut aliqua scientia denominetur practica, sufficere, quod per se regulas & præcepta tradat de formando suo objecto, etiam aliquas conclusiones speculativas includat; ut ex illis moveatur ad formandas practicas; & sic ordinetur ad praxim dictam. Unde è nostris eximius P. Bacho in 1um Prologi. q. 4. art. 2. §. 3. v. 2. rum est quod habitus dirigens, & utens, & faciens objectum (quod est opus) est practicus; & infrà dirigit ad operationem (sub qua §. 1. comprehendit intellectualem) bonam, pertinet ad habitum practicum. His suppositis, fit

RESOLUTIO I.

cclx. Dico 1°. Logica est scientia propriè dicta: cclxi. Probatur, quia de suo objecto aliquid demonstrat, ut quod definitio sit notior definitio hoc modo, omnis oratio naturam rei explicans est notior explicato; sed definitio est talis, & definitum explicatum; ergo definitio est notior definitio: Item quod demonstratio sit scientia hoc modo, omnis syllogismus, &c.

cclxii. Confirmatur ex Aristotele lib. 1°. Prior. c. 10. ubi agit de pertinentibus ad Logicam, & tamè dicit se egisse de scientia demonstrativa, ergo, &c.

cclxiii. Obijcies tamè ex eodem lib. 2°. Metaph. cap. 3°. absurdum est simul querere scientiam & modum sciendi, per quem intelligit Logicam, & rectè, quia est instrumentum sciendi alias scientias: item enumerans scientias, omittit Logicam, ergo, &c.

cclxiv. Respondeo Aristotelem per scientiam intelligere distinctam à Logica, ita ut velit absurdum esse querere Physicam v. g. Medicinam, &c. sine Logica; quia hæc ad illas acquirendas valdè faciliat, ut dubio sequenti videbimus; quod verò enumerans scientias, Logicam omittit, est argumentum autoritatis negatæ, quod nihil concludit; vel dic, solas scientias speculativas ibi enumerare.

cclxv. Adde non magis ob stare, quod Logica sit modus & instrumentum sciendi, ad hoc, ut sit scientia; quàm ob stare malleum esse malleum, & simul mallei faciendi instrumentum: Logica enim solum est modus sciendi alias scientias, vel seipsam secundum diversas sui partes, in quo nullum absurdum.

QVÆSTIVNCVLA I.

An Logica sit ars.

cclxvi. Respondeo affirmativè; sive per artem intelligatur actus dictans aliquid faciendum, quomodo est docens; sive intelligatur operatio aliqua externa relinquens opus externum post se, ut ædificatio, quomodo est in definitione, argumentatione vocali, &c. utens passivè; sive actus intellectus dictans tale opus faciendum, quomodo etiam est docens activæ.

QVÆ-

QVÆSTIVNCVLA II.

An omnis ars juxta tertiam acceptionem
sit vere scientia practica.

Respondeo affirmative, ratio est, quia
suas conclusiones per principia evi-
dencia demonstrat, ut ars futoria, v.g. cum pro bonis
calceis faciendis docet soleam inferiorem debere esse
solidiorem hoc modo, quod magis teritur debet esse soli-
dior; sed solea inferior magis teritur; ergo debet esse soli-
dior. Item ars pharmacopoeia, cum docet odorifera
non debere diu bullire, hoc modo, quod diu bulliendo odo-
rem suum evaporat, non debet diu bullire; sed pharma-
cia odorifera diu bulliendo odorem suum evaporat; ergo
non debet diu bullire.

RESOLUTIO II.

Dico 2°. Logica est scientia practi-
ca, ita Okam & Aureolus cum
Nominalibus, D. Murcia & Authoribus Societatis
communiter, contra Scotistas & Thomistas com-
muniùs, nominatim PP. nostros Complut. Ma-
sium, Sotum, Sanchez, &c.

CCLXIX. Probatur 1°. ex Aristotele 1°. Metaph.
cap. 2°. illa est scientia practica quæ non est gratia sui;
sed Logica non est gratia sui, ergo, &c. Probatur
minor, quia tota est in efficiendis suis objectis v.g.
termino, propositione, argumentatione, &c. & ad
ea efficienda regulas & præcepta tradit, ergo, &c.

CCLXX. Probatur 2°. quia Logica tota est in for-
mandis definitionibus, propositionibus, &c. quæ
sunt praxæ, in quantum fiunt juxta regulas &
præcepta de illis faciendis, licet secundum se sum-
ptæ, sint speculationes, ergo, &c.

CCLXXI. Confirmari potest contra Thomistas,
ex Divo Thoma opusc. 70. q. 5. art. 1. in Boë-
tium, ubi expressè affirmat, Logicam non esse speculati-
vam; sive non contineri sub Philosophia speculativa & o-
pusc. 71°. q. 4. art. 2°. cognitionem scientiæ speculati-
væ queri propter seipsam: quod Logica non convenit;
quia queritur propter alias scientias (ut ibidem
docet) & propter suum objectum efficiendum:
quod autem S. Thomas 1. 2. q. 57. art. 3. ad 3um
dicit, etiam in ipsis speculabilibus est aliquid per modum
cujusdam operis, puta constructio syllogismi aut orationis
congruæ, &c. non convincit D. Thomam fecisse Lo-
gicam speculativam; sed tantum opera speculabi-
lia sive intellectualia, ut sunt Syllogismus, oratio
congrua, &c. imitari opera Mechanica, externa &
per corpus exercita; per ordinem ad quæ habitus
speculativi sive intellectuales (quæ confundit) sunt
quidem practici cum addito intellectuales, & artes
cum addito liberales; sed practici & artes simplici-
ter, non nisi per similitudinem & imitationem; quia
scilicet practicum & ars simpliciter dicitur per or-
dinem ad opera Mechanica, externa & per corpus
exercita: hæc patebunt conferenti argumentum
3um cum Resp. ad 3um; in id, dum argumentum
istud, quod sic habet, ita artes liberales sunt speculati-
væ, quod in sua Responsione impugnatur, attendo,
videtur D. Thomas omnino sententiam nostram
confirmare & oppositam rejicere. Pro solutione ve-
rò aliarum objectionum, quæ contra nostram Re-
solutionem fieri possent, vide, quæ supra dixi-
mus de scientia practica in genere.

QVÆSTIVNCVLA I.

Quid scientia activa & factiva, & qualis
sit Logica.

Respondeo scientiam activam dici ab
actione, ut condistincta à factione,
quomodo est operatio immanens, id est, manens
in ipso operante, ut actio intellectus in intellectu,
voluntatis in voluntate; undè illa scientia, quæ ta-
lem operationem dirigit, dicitur activa: scientia
verò factiva à factione, ut condistincta ab actione,
quomodo est operatio transiens in externam ma-
teriam, cujus opus remanet post ipsam; sive diu
ut domus post domificationem; sive non diu, ut
sonus chitæ post chitarizationem: hinc patet Lo-
gicam esse scientiam activam & factivam.

QVÆSTIVNCVLA II.

Quid circa questionem, an Logica sit practica
sensit eximius P. noster racho.

Respondeo mentem ipsius mihi esse
valde obscuram, nisi nobiscum di-
cas ipsum, in 1um Prologi. q. 4. art. 2°. §. 3°. ubi
questionem hanc tractat; sumere speculativum
prout opponitur practico simpliciter, sive illi, quod
dirigit ad opus externum, & non prout opponi-
tur practico per similitudinem & imitationem,
sive illi, quod dirigit ad opus internum & intelle-
ctuale; juxta mentem D. Thomæ. num. cclxxi.
allatam: si verò id nobiscum (quod omnino venti-
milius) dixeris; dum docet Logicam esse specula-
tivam prout speculativum practico simpliciter op-
ponitur, idiplum, quod nos, & nihil plus docet.

DVBIVM VI. & VLTIMVM.

An & quantum Logica sit necessaria ad alias
scientias acquirendas.

Antè Resolutionem
CCLXXIV. Suppono 1°. Logicam ab Aristo-
tele Rethoric. 1°. cap. 1°. posse partiri 1°. in natu-
ralem actualem, & est cognitio elicita sine admini-
culo artis Logicæ, dictans regulas & præcepta ad
certò & promptè ratiocinandum; & naturalem ha-
bitualem, & est ipsamet intellectus: 2°. in artifi-
cialem actualem, & est cognitio elicita cum admini-
culo artis Logicæ dictans regulas & præcepta ad
certò & promptè ratiocinandum, & talis est Logi-
ca, quam tradimus; & artificialem habitualem, & est
qualitas inclinans ad similes cognitiones.

CCLXXV. Suppono 2°. dupliciter aliquid dici ne-
cessarium: 1°. secundum quid, sive ad melius esse,
& est id, sine quo quidem finis haberi potest, sed
non tam facile, quam cum illo; sic equus, vel cur-
rus est necessarius ad iter perfolvendum, 2°. simpli-
citer & absolute, sive ad esse, & est id sine quo fi-
nis nullatenus obtineri potest, ita est necessaria po-
tentia ad producendum actum, cibus ad mandu-
candum aut vitam producendam. His suppositis, sit

RESOLUTIO I.

CCLXXVI. **D**ico 1°. Logica naturalis habitualis
est simpliciter & absolute necessa-
ria ad omnes scientias acquirendas, utpotè intelle-
ctus ipse; non item actualis: conclusio patet pro
utraque parte. Quare sit

T

RESO-

RESOLUTIO II.

CCLXXVII. **D**ico 2°. Logica artificialis ad alias scientias acquirendas est necessaria secundum quid, id est, ut facilius & commodius obtineantur. Hæc est communis omnium.

CCLXXVIII. Probatur 1°. experientia docet eos, qui in Logica artificiali versati sunt, multò facilius acquirere alias scientias, præsertim quoad conclusiones difficiles & minùs obvias, quàm alii, qui in dicta Logica versati non sunt, ergò, &c. Probatur antecedens, quia callent modum definiendi, divi-
dendi, argumentandi, &c. quæ sunt instrumenta sciendi alias scientias, & se invicem, ergò, &c.

CCLXXIX. Probatur 2°. Logica tradit medium facile, certò & tutò procedendi in iis, quæ à ratione pendunt; sed omnes aliæ scientiæ à ratione pendunt, ergò &c.

CCLXXX. Major probatur ex Patribus, à quibus Logica vocatur *scientiarum Clavis*, *Regula* & *Mensura artium*, *rationis Oculi*, *humanae mentis Examen*, & *Libra veritatis*. Plura August. lib. 2°. de ordin. cap. 20. *Logica docet docere, docet discere, hæc sola scientes facere potest.* Item Hieronymus in Ezechielem: *Quidquid perversorum dogmatum est, & putatur robustum, hæc arte (puta Logica) subvertitur, & instat incendi in cineres, favillasque dissolvitur*, ergò, &c. Hinc

CCLXXXI. Colliges SS. Patres alios, qui acriter in Logicam invehuntur, asserentes illam perniciosam & à dæmone inventam: non tam in Logicam, vel Logicos invehi; quàm in Logicæ abusum; multi enim sunt Sophistæ, qui Logicam non utuntur, sed abutuntur, & suis Sophisticis contentionibus ac cavillationibus veritatem oppugnantes, & suos errores speciosis, sed falsis, argumentationibus comprobantes, Christianos à fide Catholica avertunt: undè Apost. Paul. ad Coloss. 2°. ait, *videre ne quis vos decipiat per Philosophiam & inanem fallaciam*: ex illis autem infero nostram Logicam esse utilissimam; non quâ parte decipere potest; sed quatenus deceptiones & inanes hæreticorum fallacias facile detegere potest. Quare August. lib. 1°. contra Cresconium, Grammatic. 14°. *Stoici maxime Dialectici fuerunt, cur Paulus ne conferrent cum illis; non eos divitavit? aut si Paulus Dialecticus erat, & ideo conferre cum Stoicis non timebat; jam cave ne cuiquam Dialecticam pro crimine objeceris, quâ usos Apostolos constiteris.* Clemens Alexan. 1°. Stromat. *doctrina Salvatoris ipsa sibi sufficit, cum sit potentia & sapientia Dei, si tamen Philosophia accesserit, non quidem valentior facit veritatem; sed Sophisticos insulcus amolitur, & insidias avertens, sepes est, & lorica divina vineæ.* Et certè equidem; si quidpiam ex Philosophia malè Reipublicæ eveniat, malitiæ hominum, non Philosophiæ utilitati adscribendū est: si enim Philosophia Sophistas pariat cavillatores: Theologia hæreticos, Jurisprudentia nebulas forenses & Reipub. pestes, Medicina homicidas, & hominum intoxicatores, parit; quia tamen per se sunt valde utiles, communi voce commendantur.

RESOLUTIO III.

CCLXXXII. **D**ico 3°. Logica artificialis non est simpliciter & Physicè necessaria ad omnes alias scientias acquirendas, etiam particulares.

CCLXXXIII. Probatur, quia nulla est conclusio naturalis, etiam obscurissima, in particulari, quæ

assiduo studio & Logicæ naturalis beneficio, sine ope Logicæ artificialis, elici non possit, & sic de aliis successivè, ergò, &c. antecedens patet, quia naturalis est.

CCLXXXIV. Confirmatur; vel conclusio erit obscura ratione materiæ, & hæc obscuritas, five difficultas, à Logica artificiali superari non potest, ut suprà vidimus; sed à scientia, in qua fit, superari debet; vel ratione terminorum, & hanc superare potest intellectus, si præmissis penetrandis sollicitè attendat, ut exemplo Aristotelis constat, ergò, &c.

RESOLUTIO IV.

CCLXXXV. **D**ico 4°. Logica artificialis est simpliciter necessaria, moraliter loquendo, ad alias scientias difficiles & obscuras acquirendas. ita August. lib. 3°. contra Acad. c. 7. Plato lib. 7°. de Republica. Aristoteles 2°. Metap. 15. nostri Complut. & alii, post ipsos; contra Landunum, Iavellum, Conimb. &c. sed

Antè Probationem

CCLXXXVI. Adverte Logicam artificialem à me dici moraliter loquendo simpliciter necessariam, eo sensu, quò Luc. 17. dicitur *neesse esse ut eveniam scandala*; item eo sensu, quò Theologi dicunt hominem non posse diu vitare omne peccatum veniale collectivè, aut observare collectivè longo tempore, omnia præcepta legis naturalis (puta abique auxilio indebitæ gratiæ actualis); quia scilicet hominum nimium est suâ voluntate inconstans & instabilis, ut hoc faciat: idem dic de intellectu, quia nimium imbecillis est & ad errandum proclivis, ut unius scientiæ omnes conclusiones scientificas difficiles & obscuras, absq; auxilio Logicæ artificialis sine errore assequatur; licet absolute & Physicè possit. Hinc

CCLXXXVII. Probatur conclusio, in omni scientia totali, præter claras ac evidentes conclusiones, sunt nonnullæ obscuræ & inevidentes; ergò Logica artificialis, moraliter loquendo, est simpliciter necessaria, &c. Probatur antecedens, quia intellectus hominis, ut potè immersus organo corporeo, valdè imbecillis est, & valdè citò debilitatur; imò interdum nimio studio turbatur; quod timens homo, sepe studium mutat: sed ad acquirendas omnes istas obscuras & inevidentes conclusiones collectivè, imò etiam sæpè (ut experientia docet) ad unam similem acquirendam, requiritur magna virtus, optima constitutio intellectus, itemque longum studium, imò longius interdum, quam daret vita hominis, ergò, &c.

CCLXXXVIII. Obijcies 1°. potest ingeniosus aliquis omnes conclusiones obscuras distributivè acquirere; ergò & omnes collectivè.

CCLXXXIX. Respondeo 1°. antecedens moraliter fortè esse falsum, ut ex allata probatione patet. 2°. retorquendo argumentum in scandala, peccata venialia & præcepta, de quibus suprà; deinde possum equitare sine omni equo distributivè; ergò & sine omni equo collectivè, negatur consequentia; à sensu enim distributivo ad collectivum, per se nulla est consequentia, ut patet in Physica, Disp. de Infinito.

CCLXXXX. Obijcies 2°. Logica artificialis solo beneficio intellectus ob Aristotele inventa est; sed Logica est scientia, ergò similiter aliæ scientiæ sine Logica artificiali, solo beneficio intellectus acquiri possunt.

Respon-

cclxxxxi. Respondeo negando majorem; quia præterquam quòd Logica artificialis, 1um fuerit Adamo infusa, sed postmodum, vel per peccatum, vel injuriâ temporum emortua, nō est ab uno viro, aut unius anni spatio vivificata, & mundo restituta; sed longâ plurium observatione, & multorum Sæculorum usu; eam tamen post Arabes multum illustravit & auxit Aristoteles (præsertim quoad artem Syllogizandi) qui ideo per anthonomasiam Philosophus dicitur: pro illis autem vide Iosephum 1°. Antiquit. Eugubinum & alios.

cclxxxxii. Instabis; multi fuerunt insignes Iurisperiti & Medici sine Logica artificiali, ergò, &c.

cclxxxxiii. Respondeo negando antecedens; nam tales Iurisperiti non possunt omnes conclusiones, (etsi fortè possint aliquas) in tota materia juris certò demonstrare; sed plitacorum more solâ memoriâ, partem illam juris, quæ de consuetudinibus & legibus tractat, taliter, qualiter callent; nec illa eorum notitia dici debet scientia, sed actus memoriæ: Medici verò, de quibus etiam in Instantia, non scientificam medicamentorum notitiam, sed experimentalem dumtaxat habuerunt; Artificialem tamen habuerint, si, tum hi, tum alii, Logicam hanc, assidue legendo, & maturè speculando, ad majorem Dei gloriam & Virginis Matris honorem nobiscum finierint.

F I N I S.

